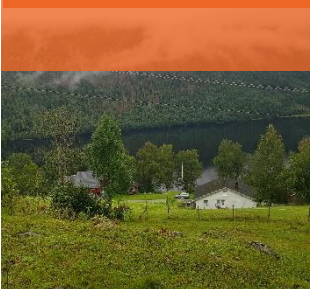
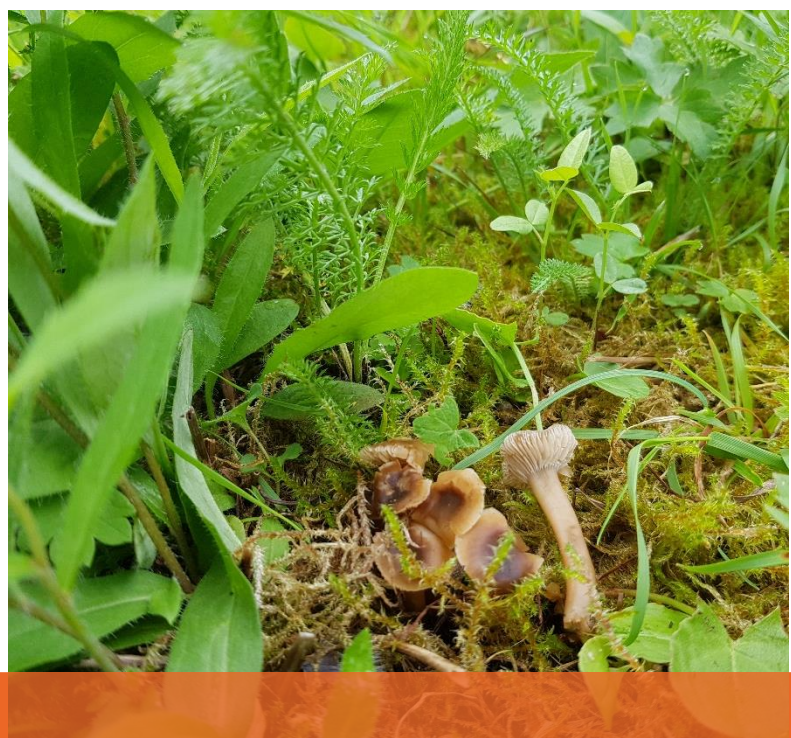

Kartlegging av beitemarkssopp i utvalgte enger i Hjarthdal

Referansenummer: 2024/630

Siri Khalsa / Sigve Reiso

Kartlegging av beitemarkssopp i utvalgte enger i Hjartdal

Forfattere: Siri Khalsa / Sigve Reiso

Publisert: 02.04.2025

Antall sider: 37 sider

Publiseringstype: PDF med aktive lenker

Oppdragsgiver: Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

Tilgjengelighet: Dokumentet er offentlig tilgjengelig

Rapporten refereres som: Khalsa, S og Reiso, S. 2024. Kartlegging av beitemarkssopp i Hjartdal. Biofokus rapport 2024-105. Stiftelsen Biofokus. Oslo.

Forsidebilder: Slåttemark ved Brekke / gulbrun narrevokssopp NT / Beitemark ved Tute / Liten mønjevokssopp / Rødknapp Foto: Siri Khalsa

Biofokus rapport 2024-105

ISSN 1504-6370

ISBN 978-82-8449-414-2

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Biofokus har med støtte fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark gjennom tilskudd til truede arter foretatt naturfaglige registreringer av beitemarksopp i 10 enger i Hjartdal, i tillegg er naturtyper gjennomgått og oppdatert. Siri Khalsa har vært prosjektansvarlig og Sigve Reiso har bidratt med feltarbeid, faglig råd og gjennomlesning av rapport. Takk til grunneiere og Statsforvalteren for god dialog og samarbeid gjennom prosjektet.

Nesodden, 31. mars

Siri Khalsa

Slåttemark i Håtveit nordre

Hvorfor er slåttemark og naturbeitemark viktig?

Slåttemark har et fantastisk arts mangfold av blomster, insekter og sopp. Naturtypen slåttemark og naturbeitemark er truet i Norge og slåttemark har status som utvalgt naturtype etter forskrift hjemlet i naturmangfoldloven. I Norsk rødliste for naturtyper 2018 har naturtypen slåttemark (=slåtteeeng) fått truetetskategori kritisk truet (CR) og Naturbeitemark er vurdert å være en sårbar (VU) naturtype. I 2009 fikk naturtypen slåttemark egen handlingsplan (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Begge engtyper kan ha et høyt antall rødlistearter, særlig blant sopp, insekter og karplanter.

Figur 1. Slåttemark har et fantastisk arts mangfold av blomsterplanter, insekter og sopp. Bilde fra Håtteit nordre: 8 august 2024, Siri Khalsa.

Prosjektet og undersøkelsesområder

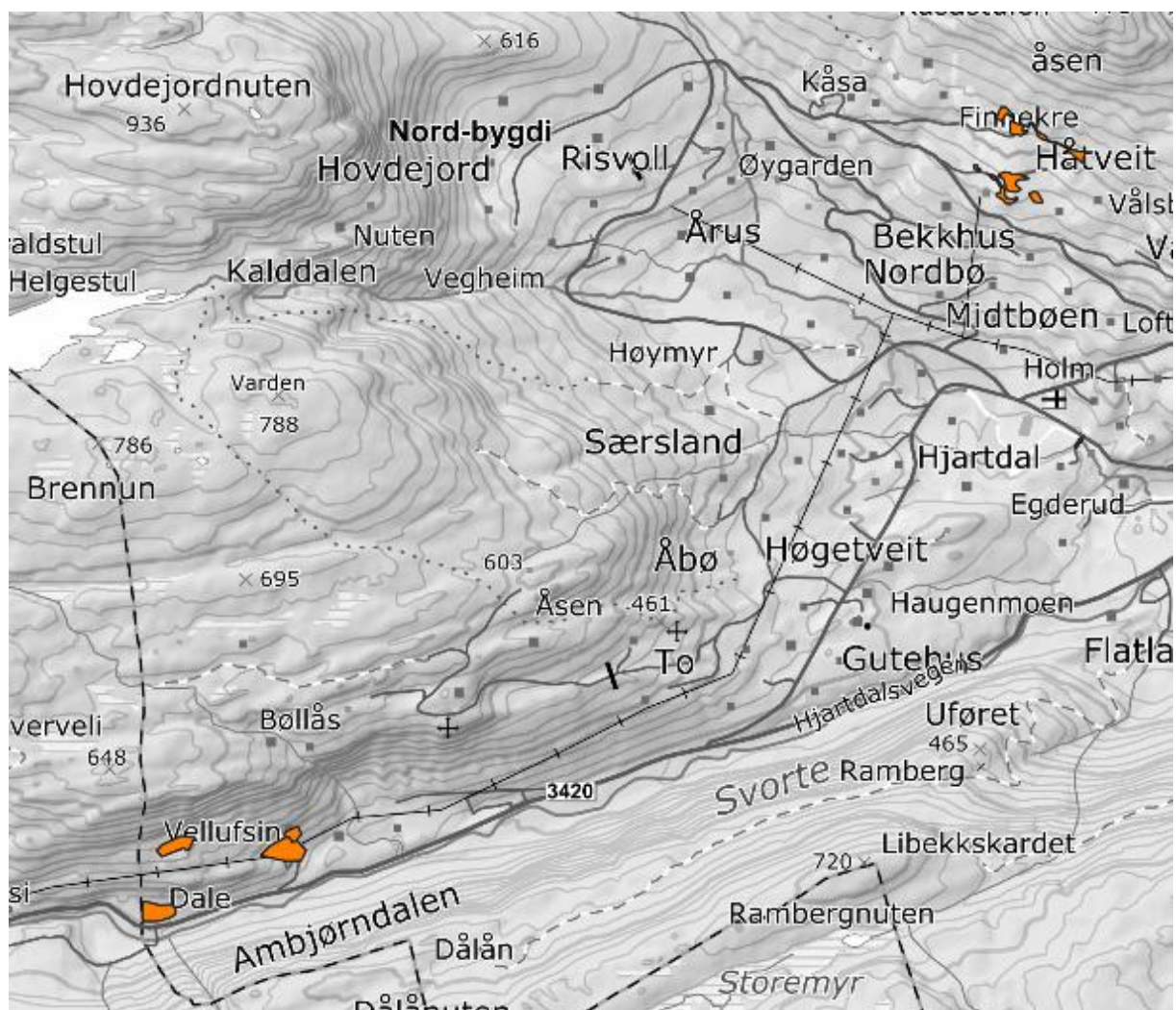
Prosjektet gikk ut på å undersøke ti naturtyper av naturbeitemark og slåttemark (rødlista og utvalgt naturtype) i Hjartdal kommune med viktig og lokalt viktig verdi i Naturbase. Verdien av naturtypene for biologisk mangfold er tidligere stort sett basert på tilstand, størrelse og mangfold av planter på de ulike lokalitetene. Erfaringer fra kartlegginger av kulturmark i Telemark i senere år har avdekket at engareal med relativt lite mangfold av planter kan likevel ha en svært rik soppflora. Det var derfor særlig fokus på å kartlegge truede beitemarksopp og vurdere endring i forvaltningsverdi av eksisterende naturtyper på bakgrunn av soppfunn og dagens tilstand. Grunneiere ble kontaktet på forhånd og besøksdager ble avklart med grunneiere for alle feltturer.

Feltkartlegging

Feltkartlegging i området ble utført av Siri Khalsa og Sigve Reiso 8-9 august 2024. Videre ble 7 av engene med sopp potensiale undersøkt på nytt av Siri Khalsa 22-23 august og 25-26 september. Alle de ti engene ble besøkt 8-9 august 2024. Syv enger ble undersøkt på nytt 22-23 august og 25-26 september. Tre enger som ble vurdert å ha svakt potensiale for sopp ble ikke gjenbesøkt. Dette gjelder Mæland, Valufsin og Bondal nedre sør.

Tabell 1: Engene som er undersøkt i forbindelse med prosjektet med lenke til Naturbase. I tillegg vises verdi og ny verdivurdering etter befaringer.

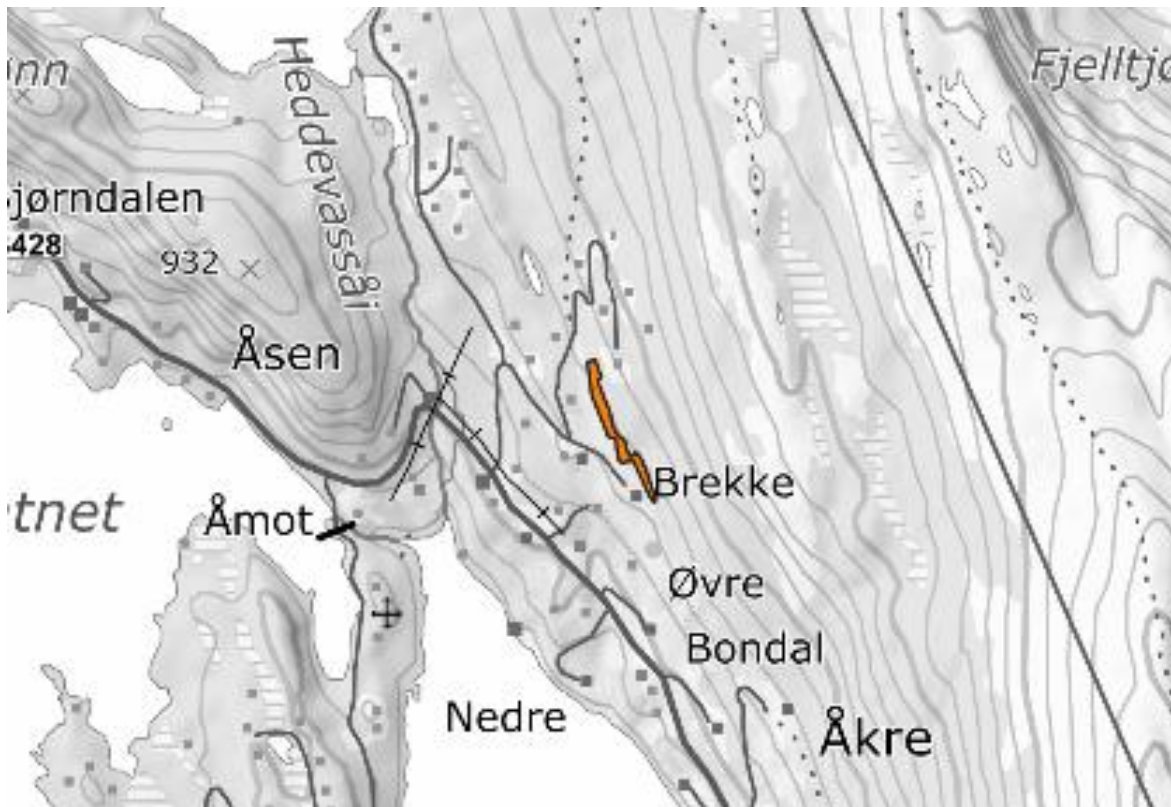
Navn	Lenke til Naturbase faktaark	Verdi	Ny verdi
Dale: slåttemark	Naturbase faktaark	B	A
Valufsin: slåttemark	Naturbase faktaark	B	B
Tute nord: naturbeitemark	Naturbase faktaark	B	A
Tute sør: hagemark	Naturbase faktaark	C	B
Mæland: hagemark	Naturbase faktaark	B	C
Håtveit nordre: slåttemark	Naturbase faktaark	B	A
Håtveit øvre: slåttemark	Naturbase faktaark	B	A
Lislero: slåttemark	Naturbase faktaark	B	A
Brekke: slåttemark	Naturbase faktaark	B	A
Bondal nedre sør: slåttemark	Naturbase faktaark	B	C

Figur 2. Undersøkellesområdene ved Dale, Vellufsin, Håttaland nordre og Håttaland øvre.

Figur 3. Undersøkellesområdene ved Lislerod, og Tute.

Figur 4. Undersøkelsesområdene ved Brekke.

Oppdatering av naturtyper

Av ti enger som ble undersøkt er det fem enger som kvalifiseres til oppgradering fra C til B (Tute sør) eller B til A (Tute nord, Brekke, Håtteit øvre og nedre) på bakgrunn av artsmangfold og god tilstand. To enger (Mæland og Bondal nedre sør) var gjengrodd og lite skjøttet og nedjusteres fra B til C. For engene som blir nedgradert er dette i hovedsak på grunn av restaureringsbehov eller mangel på skjøtsel, samt bedre avklart potensial for rødlistede arter. Se vedlegg 1 for naturtypebeskrivelser. Oppdaterte beskrivelser og verdisetting av naturtyper sendes til Naturbase. Avgrensingen av enkelte naturtypen bør også oppdateres slik at den omfatter de viktigste engarealene.

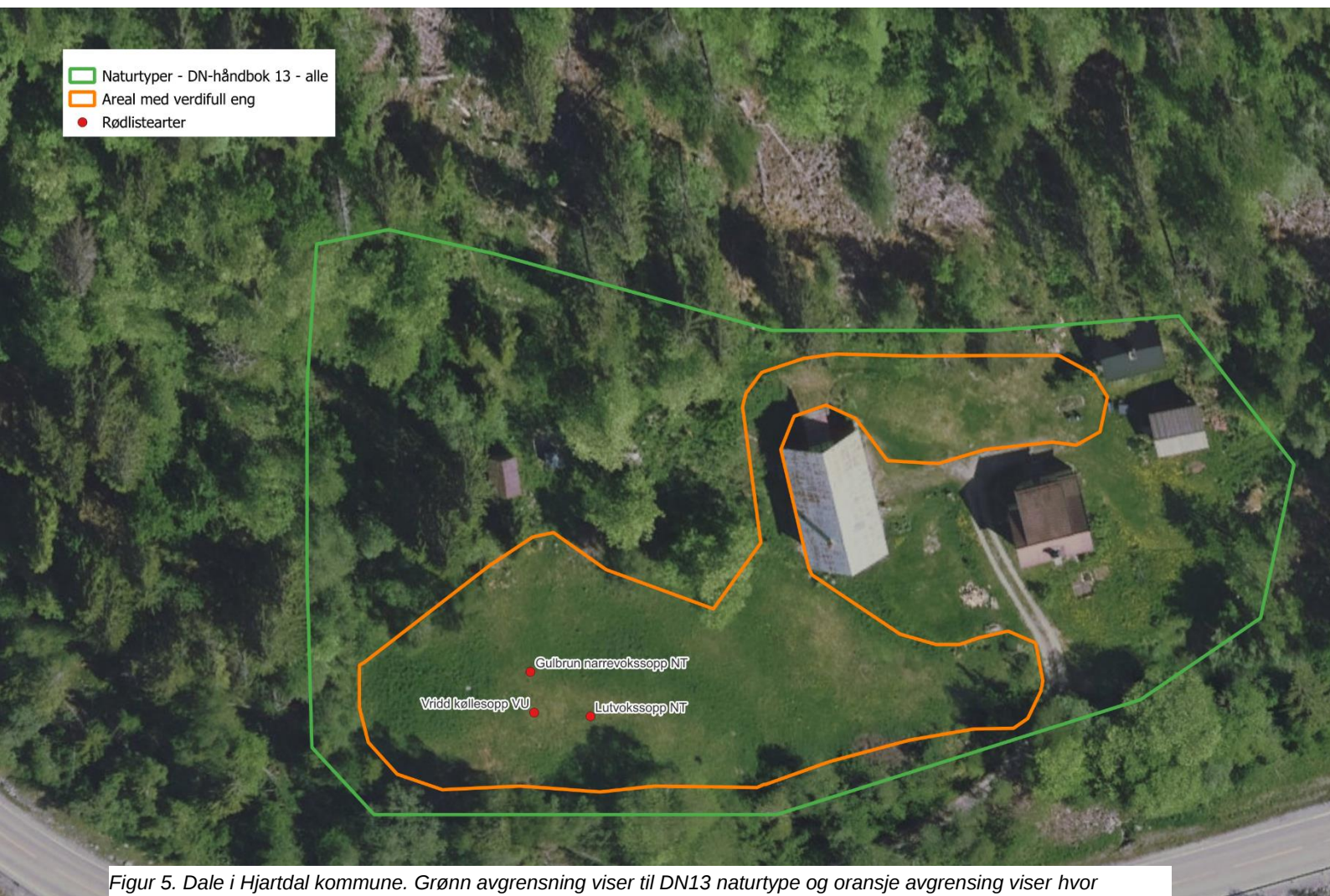
Soppmangfold

Foreløpig artsliste fra feltbefaring vises i tabell 2. Det ble registrert 55 forskjellige arter av sopp (og enkelte karplanter) fordelt på 144 funn. Av rødlistearter ble det registrert 13 sårbare (VU) funn av sopper og karplanter og 23 nær truede artsfunn (karplanter og sopp). Ingen rødlistede soppfunn var tidligere registrert i engene og stanknarrevokssopp (VU) funnet ved Lislero, er ny for Hjørdal kommune. Nedenfor kommer beskrivelser av hver lokalitet og arter funnet per lokalitet. Sopparter ble samlet og tørket og bestemt ved hjelp av mikroskop eller DNA sekvensering (enkelte arter publiseres i etterkant i påvente av sekvenseringsresultater). Belegg av spesielle sopparter blir tatt vare på til fremtidig forskning.

Dale

Slåttemarken på Dale er sammensatt og består av skrinne og næringsrike partier i en svak helling, der de mest verdifulle englokalitetene befinner seg øverst på skinnere jordsmonn. I tillegg er det artsrike engpartier i nærheten til hovedbygget, se figur 5. Det ble funnet en stor variasjon av beitemarkssopp i engen med 20 forskjellige arter, se tabell 1. Med bakgrunn i god hevd og funn av en sårbar art (VU) og to nær truede (NT) sopparter er verdien på engen hevet fra B til A. Avgrensingen av naturtypen bør oppdateres slik at den omfatter de viktigste engarealene.

Skjøtsel: Arealet skjøttes med slått av grunneieren som virker å være optimal skjøtsel.

Figur 5. Dale i Hjørtedal kommune. Grønn avgrensning viser til DN13 naturtype og oransje avgrensning viser hvor engkvalitetene er størst.

Figur 2. Venstre: vridd køllesopp (*Clavaria amenoides*), sårbar (VU) på rødlista. Høyre: gulbrun narrevokssopp (*Camarophylloopsis schulzeri*) NT, begge fra Dale. Foto: Siri Khalsa.

Figur 6. Slåttemark ved Dale, bilde tatt 8.08.2024, Siri Khalsa.

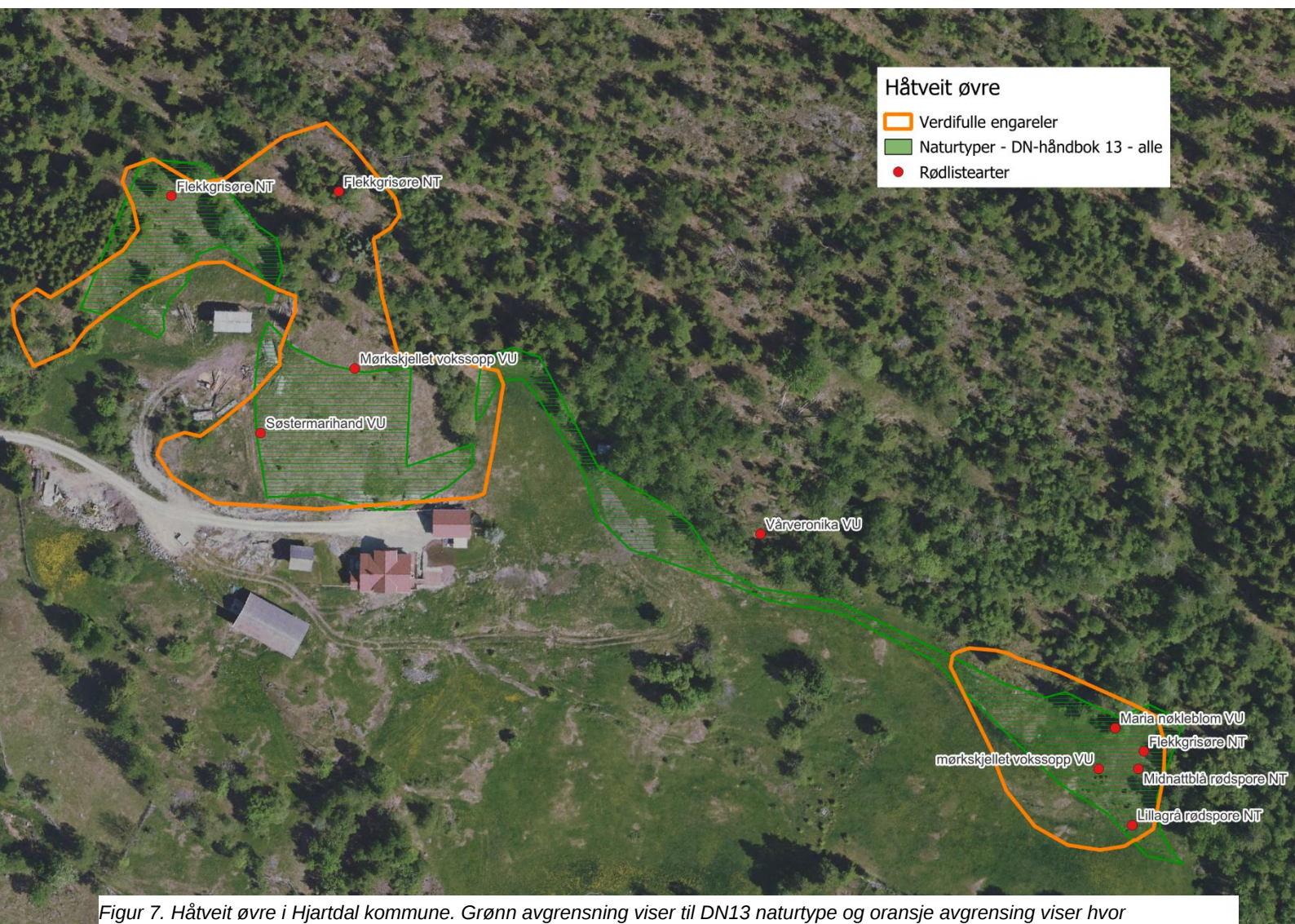
Tabell 1. Soppsfunn fra Dale. Engen ble undersøkt 8 aug, 22, aug og 26 september.

Lokalitet	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistekategori 2021	Antall funn
Dale	Blektuppet småkøllesopp	<i>Clavulinopsis luteoalba</i>	LC	1
Dale	Engvokssopp	<i>Cuphophyllus pratensis</i>	LC	2
Dale	Gul småkøllesopp	<i>Clavulinopsis helvola</i>	LC	2
Dale	Gul vokssopp	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	LC	1
Dale	Gulbrun narrevokssopp	<i>Camarophyllopsis schulzeri</i>	NT	3
Dale	Hetterødspore	<i>Entoloma infula</i>	LC	1
Dale	Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	LC	1
Dale	Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	LC	1
Dale	Kjeglevokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>	LC	1
Dale	Kritt vokssopp	<i>Cuphophyllus virgineus</i>	LC	1
Dale	Liten mønjevokssopp	<i>Hygrocybe miniata</i>	LC	1
Dale	Liten vokssopp	<i>Hygrocybe insipida</i>	LC	2
Dale	Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	LC	2
Dale	Papegøye vokssopp	<i>Gliophorus psittacinus</i>	LC	1
Dale	Rosa fagerhatt	<i>Rugosomyces carneus</i>	LC	1
Dale	Seig vokssopp	<i>Gliophorus laetus</i>	LC	1
Dale	Skjør vokssopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	LC	1
Dale	Svartduggvokssopp	<i>Hygrocybe phaeococcinea</i>	LC	1
Dale	Vridd køllesopp	<i>Clavaria amoenoides</i>	VU	1
Dale	Lutvokssopp	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	NT	1
Valufsin	Flekkgrisøre	<i>Hypochaeris maculata</i>	NT	1
Vellufsin	Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	LC	1

Håtveit øvre

Håtveit øvre har svært verdifulle tørre engutforminger på sørvendte næringsfattige hellinger. I tillegg er det rike engpartier i skogen med engbeiter. Det ble funnet 13 forskjellige beitemarkssopparter, hvorav tre arter er rødlista (mørskjellet vokssopp (VU), lillagrå rødspore (NT) og midnattblå rødspore (NT)). I tillegg var det flere kravfulle karplanter som ble funnet, nevneverdig er søstermarihand (VU), flekkgrisøre (NT), stortveblad og brudespore. Med bakgrunn i verdifulle tørrenger og arts mangfold er verdien på engene hevet fra B til A. Avgrensning av engarealene bør også oppdateres, slik at naturtypene dekker alle de verdifulle engarealene. Omfanget av viktige engareal videre opp lia er ikke avklart, men det er stort potensial for verdifulle tørrengareal også her og som bør undersøkes nærmere.

Skjøtsel: Det finnes skjøtelsesplan for området (Garnås, I. 2011), men engene virker i liten grad skjøttet per 26. september 2024. Det var det fortsatt betydelige naturverdier i området, spesielt knyttet til tørrenger på grunnlendte berg. I tillegg til verdifulle tørrenger i beiteskogene i nord som bør restaureres og skjøttes med beite eller slått.

Figur 7. Håtveit øvre i Hjartdal kommune. Grønn avgrensning viser til DN13 naturtype og oransje avgrensning viser hvor engkvalitetene er størst.

Figur 8. Artsrike enger i skråningen ovenfor hovedbygget ved håtveit øvre. Bilde tatt 8 august 2024, Siri Khalsa.

Figur 9. Artsrike enger i skråningen ovenfor hovedbygget ved håtveit øvre. Bilde tatt 8 august 2024, Siri Khalsa.

Tabell 2. Soppfunn fra Håtveit øvre. Engen ble undersøkt 8 aug, 23, aug og 25 september.

Lokalitet	Artsgruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistekategori 2021	Antall funn
Håtveit øvre	Sopp	Blektuppet småkøllesopp	<i>Clavulinopsis luteoalba</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp	Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp	Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	LC	3
Håtveit øvre	Sopp	Kritt vokssopp	<i>Cuphophyllus virgineus</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp	Lillagrå rødspore	<i>Entoloma griseocyaneum</i>	NT	1
Håtveit øvre	Sopp	Limvokssopp	<i>Hygrocybe glutinipes</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp	Midnattsblå rødspore	<i>Entoloma atrocoeruleum</i>	NT	1
Håtveit øvre	Sopp	Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	LC	2
Håtveit øvre	Sopp	Mørkskjellet vokssopp	<i>Hygrocybe turunda</i>	VU	2
Håtveit øvre	Sopp	Rødgul småkøllesopp	<i>Clavulinopsis laeticolor</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp	Striperødspore	<i>Entoloma minutum</i>		1
Håtveit øvre	Sopp	Svartduggvokssopp	<i>Hygrocybe phaeococcinea</i>	LC	1
Håtveit øvre	Sopp		<i>Cuphophyllus virgineus ochraceopallidus</i>	LC	1
Håtveit øvre	Planter	Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	LC	2
Håtveit øvre	Planter	Flekkgrisøre	<i>Hypochaeris maculata</i>	NT	2
Håtveit øvre	Planter	Jåblom	<i>Parnassia palustris</i>	LC	1
Håtveit øvre	Planter	Rødflangre	<i>Epipactis atrorubens</i>	LC	1
Håtveit øvre	Planter	Stortveblad	<i>Neottia ovata</i>	LC	2
Håtveit øvre	Planter	Søstermarihand	<i>Dactylorhiza sambucina</i>	VU	1
Håtveit øvre	Planter	Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	VU	1

Håtveit nordre

Håtveit nordre har svært verdifulle engutforminger av både tørre og litt fuktige typer. Det ble funnet 12 forskjellige beitemarkssopparter og det vurderes at det finnes potensiale for flere rødlistearter. I tillegg var det kravfulle karplanter bl.a marianøkleblom (VU). Med bakgrunn i god tilstand, varierte engutforminger og rikt artsmangfold er verdien på engene hevet fra B til A. Avgrensning av engarealene bør også oppdateres, slik at naturtypene dekker alle de verdifulle engarealene på eiendommen.

Skjøtsel: Det finnes skjøtselsplan for området (Garnås, I. 2011) og skjøtsel og vedlikehold av engene er god med høstbeite med sau.

Figur 10. Håtveit nordre i Hjørtedal kommune. Grønn avgrensning viser til DN13 naturtype og oransje avgrensning viser hvor engkvalitetene er størst.

Figur 11. Håtveit nordre i Hjartdal kommune. Bilde tatt 8 august 2024, Siri Khalsa

Tabell 3. Soppsfunn fra Håtveit nordre. Engen ble undersøkt 8 aug, 22, aug og 25 september.

Lokalitet	Artsgruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistekategori 2021	Antall funn
Håtveit nordre	Sopp	Gul småfingersopp	<i>Clavulinopsis corniculata</i>	LC	1
Håtveit nordre	Sopp	Gul vokssopp	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	LC	1
Håtveit Nordre	Sopp	Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	LC	1
Håtveit nordre	Sopp	Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	LC	1
Håtveit Nordre	Sopp	Kritt vokssopp	<i>Cuphophyllus virgineus</i>	LC	2
Håtveit nordre	Sopp	Liten mønjevokssopp	<i>Hygrocybe miniata</i>	LC	1
Håtveit nordre	Karplanter	Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	VU	1
Håtveit Nordre	Sopp	Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	LC	1
Håtveit Nordre	Sopp	Rødgul småkøllesopp	<i>Clavulinopsis laeticolor</i>	LC	1
Håtveit Nordre	Sopp	Skjør vokssopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	LC	1
Håtveit nordre	Sopp	Sumpvokssopp	<i>Hygrocybe substrangulata</i>	LC	1
Håtveit Nordre	Sopp	Svartduggvokssopp	<i>Hygrocybe phaeococcinea</i>	LC	1

Lislero

Lislero består av verdifulle enger som er i aktiv hevd og med god tilstand. Det er næringsrike partier enkelte steder i nedsiden av skråninger og skinnere (og artsrike partier) i øvre deler. Det ble funnet 9 forskjellige beitemarkssoppar, hvorav to er sårbare arter (mørskjellet vokssopp (VU) og stanknarrevokssopp (VU)). I tillegg kan nevnes arter som indikerer verdifulle enger slik som skarlagen vokssopp. Det er fra før registrert verdifulle karplanter slik som solblom (EN) og søstermarihand (VU). Med bakgrunn i god skjøtsel og artsmangfold er verdien på engene hevet fra B til A. Avgrensing av engarealene bør også oppdateres, slik at naturtypene dekke alle de verdifulle engarealene på eiendommen.

Skjøtsel: Det er et godt skjøtelsregime på eiendommen og engene virker å være i god tilstand.

Tabell 4. Soppfunn fra Lislero. Engen ble undersøkt 8 aug, 22, aug og 26 september.

Lokalitet	Artsgruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistekategori 2021	Antall funn
Lislero	Sopp	Gul småkøllesopp	<i>Clavulinopsis helvola</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Kjeglevokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Kritt vokssopp	<i>Cuphophyllus virgineus</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Limvokssopp	<i>Hygrocybe glutinipes</i>	LC	2
Lislero	Sopp	Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Mørskjellet vokssopp	<i>Hygrocybe turunda</i>	VU	1
Lislero	Sopp	Skarlagen vokssopp	<i>Hygrocybe punicea</i>	LC	1
Lislero	Sopp	Stanknarrevokssopp	<i>Hodophilus foetens</i>	VU	1

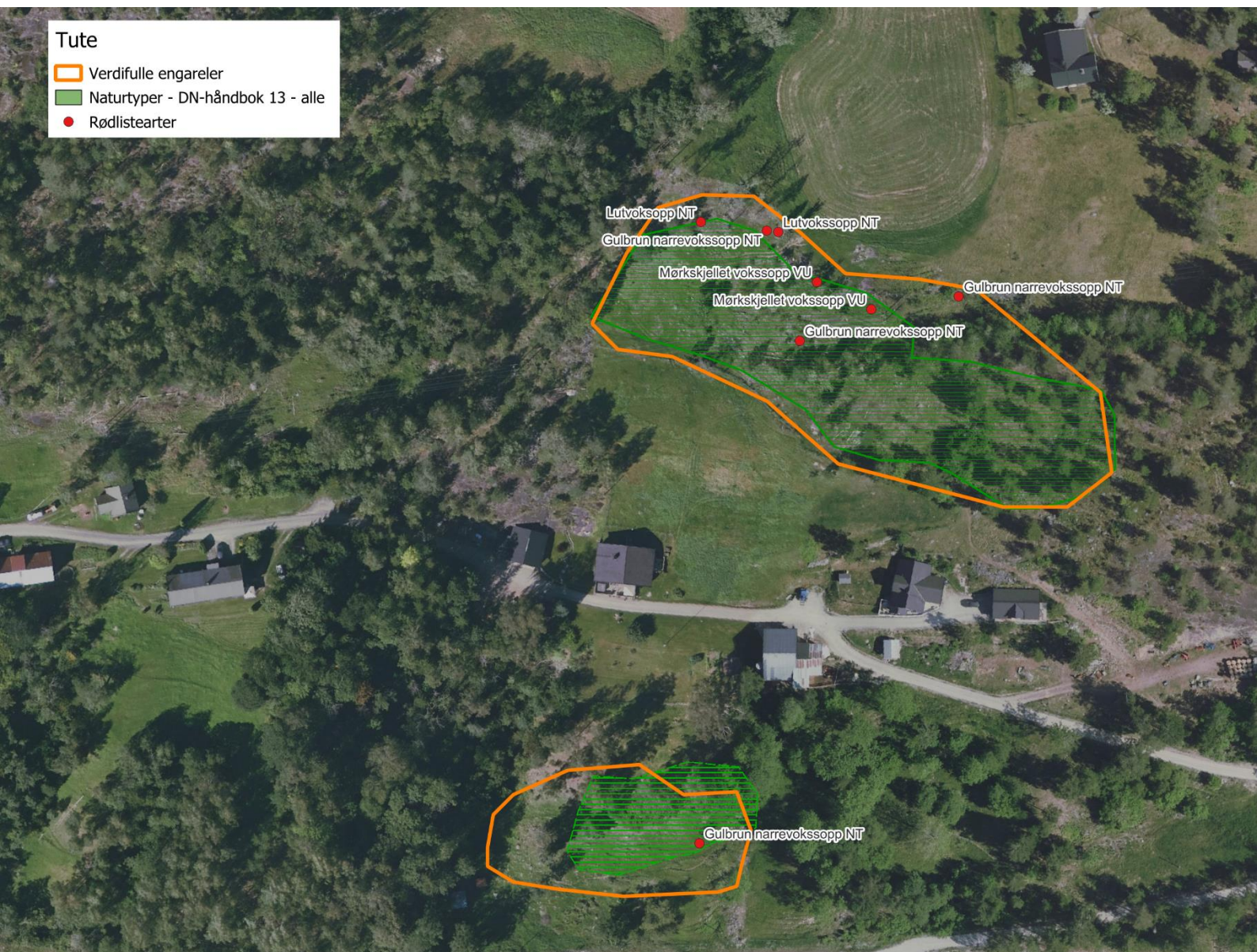

Figur 12. Øverst: kartbilde av Lislero med naturtype og verdifulle enger med rødlistearter. Nederst: bilde tatt på Lislero fra vest mot øst, 8 august 2024.

Tute

Tute består av verdifulle naturbeitemarker som er i aktiv hevd med storfebeite. Det ble funnet 12 forskjellige beitemarkssopparter, hvorav en er sårbar og to arter som en er nær truet (mørskjellet vokssopp (VU) og lutvokssopp (NT) og grulbrun narrevokssopp (NT)). I tillegg kan nevnes interessante karplanter slik som gulkløver og blåmunke. Med bakgrunn i god skjøtsel og artsmangfold er verdien på Tute nord hevet fra B til A og Tute sør fra C til B. Avgrensing av engarealene bør også oppdateres, slik at naturtypene dekke alle de verdifulle engarealene på eiendommen.

Skjøtsel: Området har et godt skjøtselsregime med storfebeite.

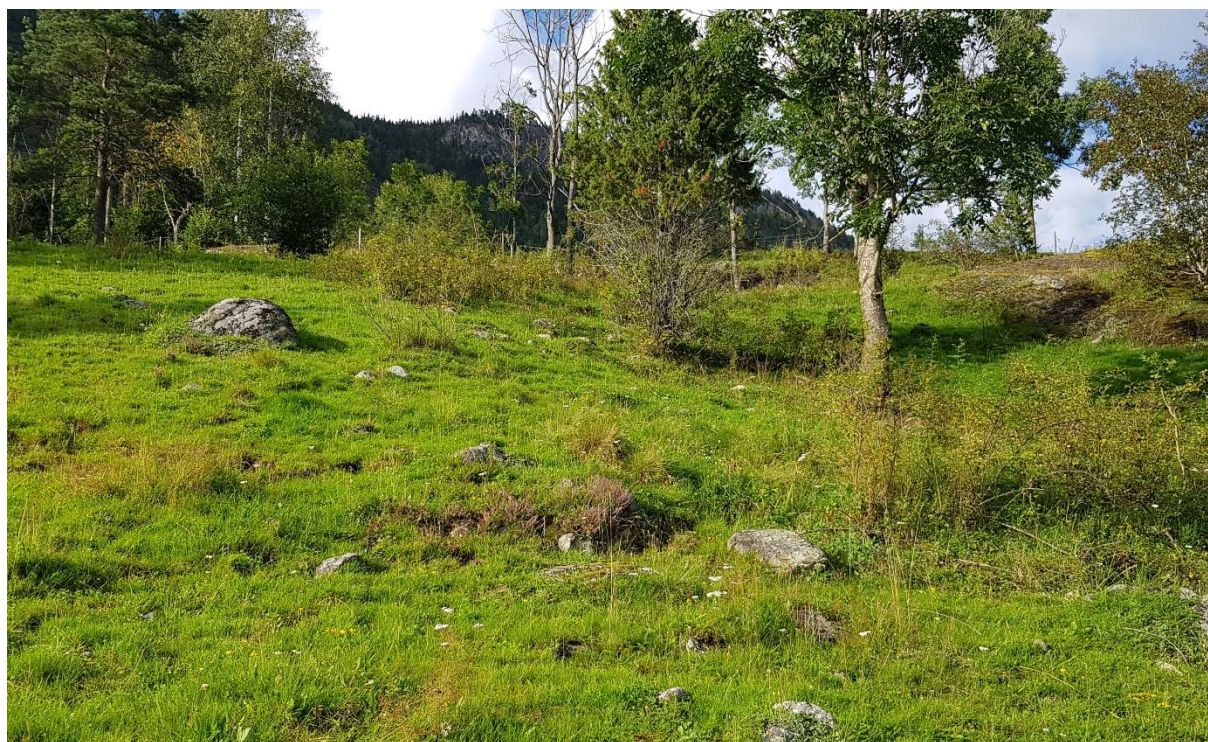

Figur 13. Tute i Hjørdal kommune. Grønn avgrensning viser til DN13 naturtype og oransje avgrensning viser hvor engkvalitetene er størst.

Tabell 4. Sopp- og karplantefunn fra Tute. Engen ble undersøkt 8 aug, 22, aug og 25 september.

Lokalitet	Artsgruppe	Norsk navn	Vitenskapelig navn	Rødlistekategori 2021	Antall funn
Tute	Sopp	Engvokssopp	<i>Cuphophyllus pratensis</i>	LC	1
Tute	Sopp	Gul småkøllesopp	<i>Clavulinopsis helvola</i>	LC	1

Tute	Sopp	Gul vokssopp	<i>Hygrocybe chlorophana</i>	LC	1
Tute	Sopp	Gulbrun narrevokssopp	<i>Camarophylloopsis schulzeri</i>	NT	6
Tute	Sopp	Honningvokssopp	<i>Hygrocybe reidii</i>	LC	1
Tute	Sopp	Kantarellvokssopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	LC	4
Tute	Sopp	Kjeglevokssopp	<i>Hygrocybe conica</i>	LC	1
Tute	Sopp	Liten mønjevokssopp	<i>Hygrocybe miniata</i>	LC	1
Tute	Sopp	Liten vokssopp	<i>Hygrocybe insipida</i>	LC	1
Tute	Sopp	Lutvokssopp	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	NT	4
Tute	Sopp	Mørkskjellet vokssopp	<i>Hygrocybe turunda</i>	VU	2
Tute	Sopp	Papegøye vokssopp	<i>Gliophorus psittacinus</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Smalkjempe	<i>Plantago lanceolata</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Blåklukke	<i>Campanula rotundifolia</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Blåmunke	<i>Jasione montana</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Føllblom	<i>Scorzoneroidea autumnalis</i>	LC	1
Tute	Karplanter	Gullkløver	<i>Trifolium aureum</i>	LC	1

Figur 14. Naturbeitemark i Tute. Bilde Siri Khalsa, 8 og 22 august 2024.

Brekke

Engene på Brekke består av artsrike enger i overkant av mer næringsrike jorder. Det er både tørreng og friske engtyper på skrin jord med et høyt artsmangfold. I 2024 ble det registrert 15 forskjellige arter av beitemarksopp i engene (se tabell 5). Av rødlistearter ble det registrert gulfotvokssopp (NT), gulbrun narrevokssopp (NT) lutvokssopp (NT) og vridd køllesopp (VU). Området har en urterik karplanteflora typisk for slåttenger i regionen. Av spesielle arter kan god bestand av flekkgrisøre (NT) og innslag av marinøkkel og bakkeseite fremheves. Med bakgrunn i god skjøtsel og artsmangfold er verdien på engene hevet fra B til A. Avgrensing av engarealene bør også oppdateres, slik at naturtypene dekke alle de verdifulle engarealene på eiendommen.

Skjøtsel: Engene skjøttes med seinslått og etterbeite med sau som er et godt skjøtselsregime som gir god tilstand.

Brekke	Sopp	Lutvokssopp	<i>Neohygrocybe nitrata</i>	NT	1
Brekke	Sopp	Mønjevokssopp	<i>Hygrocybe coccinea</i>	LC	1
Brekke	Sopp	Skjør vokssopp	<i>Hygrocybe ceracea</i>	LC	1
Brekke	Sopp	Sleip jordtunge	<i>Glutinoglossum glutinosum</i>	LC	1
Brekke	Sopp	Stjernespoet rødspore	<i>Entoloma conferendum</i>	LC	1
Brekke	Sopp	Vorterødspore	<i>Entoloma clandestinum</i>	LC	1
Brekke	Sopp	Vridd køllesopp	<i>Clavaria amoenoides</i>	VU	1
Brekke	Karplanter	Bakkesøte	<i>Gentianella campestris</i>	LC	2
Brekke	Karplanter	Flekkgrisøre	<i>Hypochaeris maculata</i>	NT	4
Brekke	Karplanter	Marinøkkel	<i>Botrychium lunaria</i>	LC	2

Figur 16. Gulfotvokssopp (*Cuphopyllus flavipes*), sårbar (VU) på rødlista, funnet ved Brekke. Foto: Siri Khalsa

Figur 17. Vridd køllesopp (*Clavaria amenoides*), sårbar (VU) på rødlista, fra Brekke i Hjartdal. Bilde 26 august 2024.

Figur 18. Slåttemark ved Brekke i Bondal i Hjartdal kommune. Bilde tatt 23 august 2024.

Referanser

- Artskart (mars 2025). <https://artskart.artsdatabanken.no/>. Artsdatabanken. (2021). *Norsk rødliste for arter 2021*. <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/>
- Direktoratet for Naturforvaltning. (2007). *Kartlegging av naturtyper—Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. Utgave 2006 (oppdatert 2007)*. Direktoratet for Naturforvaltning. https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/dirnat2/attachment/54/handbok-13-080408_low.pdf
- Eriksen, J. 1996. Botaniske registreringar på kulturmark i Bondal, Hjartdal kommune. Forslag til skjøtsel. Fylkesmannen i Telemark.
- Eriksen, J. E. 1995. Botaniske registreringer på kulturmark i Ambjørndalen og Kirkebygda, Hjartdal
- Garnås, I. 2011. Skjøtselsplan for slåttemark på Haatveit Nordre.
- Garnås, I. 2011. Skjøtselsplan for slåttemark på Øvre Håtveit.
- Reiso, S., Thylén, A. og Blindheim, T. 2018. Kartlegging av kulturlandskap i Gvammen, Hjartdal 2017. BioFokus-rapport 2018-5. ISBN 978-82-8209-645-4. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Figur 19. Slåttemark ved Brekke i Bondal i Hjørtedal kommune. Bilde tatt Siri Khalsa, 23 august 2024

Vedlegg 1. Naturtypebeskrivelser

BN00126648 / Dale

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 7,1 daa

Innledning: Lokaliteten ble først registrert i 1995 (Eriksen, J.E. 1995). Den er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaring 08.08.2024, i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarker på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018. Verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte utkast til faktaark fra 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en sørvendt helling ved Dale i Hjartdal kommune og omfatter engareal som blir skjøttet med slått. Berggrunnen består av middels kalkrike bergarter og løsmassene består i hovedsak av morenemateriale.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten ble kartlagt som naturtypen slåttemark med utformingen frisk/tørr, middels baserik eng slått (D0107). Slåttemarken på Dale er sammensatt og består av skrinne og næringsrike partier i en svak helling, der de mest verdifulle englokalitetene befinner seg øverst på skinnere jordsmonn. I tillegg er det artsrike engpartier i nærheten til hovedbygget.

Artsmangfold: Det er påvist 20 forskjellige beitemarksopp i Dale, hvorav tre av disse er rødlistearter (vridd køllesopp (VU), gulbrun narrevokssopp (NT) og lutvokssopp (NT)). Se Artskart for en oppdatert liste over arter registrert i engen. Karplantefloraen ble ikke nøye undersøkt i forbindelse med undersøkelsen.

Bruk tilstand og påvirkning: Lokaliteten har blitt skjøttet som slåttemark i flere tiår, og tilstanden vurderes jevnt over som god. Nedre partier i sør er preget av å være dyrka, med næringsrike partier. Øvre partier er skinnere med gode engkvaliteter.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på tilstand, påvirkning og størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa, åpent og i aktiv bruk med sein slått. Den får middels vekt på artsamangfold, fordi det er registrert rødlistearter (1 sårbar (VU) og to nær truede (NT) arter). Den får lav vekt på typevariasjon grunnet at den består av en type eng. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på fire parametere.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel bør fortsette slik det skjer i dag.

BN00067433 / Håtveit øvre

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 6,6 daa

Innledning: Lokaliteten ble først registrert i 1995 (Eriksen, J.E. 1995) og i 2005 av Hanne Sickel og oppdatert i 2010. Den er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaring 08.08.2024, i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarker på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018. Verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte utkast til faktaark fra 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en sørvendt helling ved Håtveit øvre i Hjartdal kommune og omfatter tørre engarealer som blir beitet eller skjøttet med slått. Berggrunnen består av middels kalkrike bergarter og løsmassene består i hovedsak av morenemateriale.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Håtveit øvre har svært verdifulle tørre engutforminger på sørvendte næringsfattige hellinger. I tillegg er det rike engpartier i skogen med engbeiter.

Artsmangfold: Det ble funnet 13 forskjellige beitemarksopparter i 2024 (se Artskart), hvorav tre arter er rødlista (mørskjellet vokssopp (VU), lillagrå rødspore (NT) og midnattblå rødspore (NT)). I tillegg var det flere kravfulle karplanter som ble funnet, nevneverdig er søstermarihand (VU), flekkgriseøre (NT) og, stortveblad og brudespore. Eriksen gav lokaliteten verdien særs høy botanisk verdi. Karplantefloraen ble ikke nøye undersøkt i 2024. Av arter funnet av Eriksen og Sickel i tidligere undersøkelser er følgende: fagerknoppurt, flekkgriseøre, gjeldkarve, harerug, jåblom, maria nøkleblom, sølvmore og vill-lin. Av andre karakterarter for ugjødsla kulturmark kan nemnast bitterbergknapp, blåklokke, bråtestarr, engfrytle, engkvein, engnellik, engtjæreblom, fagerklokke, gulaks, kvitmaure, prestekrage, storblåfjør og småengkall.

Bruk tilstand og påvirkning: Lokaliteten har vært slåttemark i flere tiår, og tilstanden vurderes jevnt over som god

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjartdal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får middels vekt på tilstand og påvirkning grunnet svak hevd. Den får høy vekt på størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa. Den får høy vekt på artsamangfold, fordi det er registrert tre sårbare (VU) arter og tre nær truede (NT) arter. Den får lav vekt på typevariasjon grunnet at den består av en type eng. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på flere parametere.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel bør følge skjøtelsesplan (Kulturlandskapscenteret i Telemark 2010. Skjøtelsesplan for Håtveit Øvre).

BN00067434 / Håtveit nordre

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 7,8 daa

Innledning: Lokaliteten ble først registrert i 1995 (Eriksen, J.E. 1995) og i 2005 av Hanne Sickel og oppdatert i 2010. Den er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaringsdato 08.08.2024, i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarker på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018. Verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte utkast til faktaark fra 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en sørvendt helling ved Håtveit nordre i Hjartdal kommune og omfatter tørre engarealer med aktiv skjøtsel. Berggrunnen består av middels kalkrike bergarter og løsmassene består i hovedsak av morenemateriale.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Håtveit nordre har tørre engutforminger på sørvendte næringsfattige hellinger. Det er også næringsrike engutforminger nedst i jordvegen.

Artsmangfold: Av sopp i 2024 er det funnet gul småfingersopp, gul vokssopp, honningsvokssopp, kantarellvokssopp, liten møbjevokssopp, mønjevokssopp, skjør vokssopp og svartduggvokssopp. I tillegg ble det registrert marianøkleblom (VU). Karplantefloraen ble ikke nøye undersøkt i 2024. Eriksen i 1995 gav lokaliteten verdien særs høg botanisk verdi. Karplanter funnet av Eriksen er som følger: fagerknoppurt, flekkgriseøre, gjeldkarve, harerug, stortveblad, sølvmure og vill-lin. Av andre karakterarter for ugjødsla kulturmark kan nemnast bleikstorr, blåkløkke, engfrytle, engkvein, engtjæreblom, fjellmarikåpe, gulaks, hårsveve, kvitmaure, prestekrage, smalkjempe, storblåfjør og tiriltunge.

Bruk tilstand og påvirkning: Lokaliteten har blitt skjøttet som slåttemark i flere tiår, og tilstanden vurderes jevnt over som god.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjartdal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på tilstand, påvirkning og størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa, åpent og i aktiv bruk med beite. Den får middels vekt på artsamangfold, fordi det er registrert en rødlisteart (1 sårbar (VU)). Den får lav vekt på typevariasjon grunnet at den består av en type eng. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på fire parametere.

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel bør følge skjøtelsesplan (Kulturlandskapscenteret i Telemark 2010. Skjøtelsesplan for Håtveit nordre).

BN00067444 / Lislero

Slåttemark – Frisk/tørr, middels baserik eng Verdi: A Areal : 9,5 daa

Innledning: Lokaliteten ble først registrert i 1995 (Eriksen, J.E. 1995) og avgrensningen ble justert i øst i 13/9-2019 av John Gunnar Brynjulvsrud, Biofokus. Den er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaring 08.08.2024, i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarker på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018. Verdivurderinger følger DN-håndbok 13 med oppdaterte utkast til faktaark fra 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i en sørvendt helling ved Håtveit øvre i Hjartdal kommune og omfatter tørre engarealer som blir beitet eller skjøttet med slått. Berggrunnen består av middels kalkrike bergarter og løsmassene består i hovedsak av morenemateriale.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Lislero har intermedieære engutforminger på sørvendte hellinger. Engene er stedvis mer næringsrike i bunnpartier og næringsfattige i øvre deler.

Artsmangfold: Av sopp i 2024 er det funnet 9 forskjellige beitemarksopparter bl.a skarlagenvoksopp, mønjevoksopp og rødlisteartene stanknarrevokssopp (VU) og mørkskjellet vokssopp (VU). Av rødlista karplanter finnes søstermarihand (VU) og solblom (EN). Karplantefloraen ble ikke nøye undersøkt i forbindelse med undersøkelsen.

Bruk tilstand og påvirkning: Lokaliteten er skjøttet som slåttemark og tilstanden vurderes jevnt over som god.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjartdal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på tilstand, påvirkning og størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa, åpent og i aktiv bruk med sein slått. Den får høy vekt på artsamangfold, fordi det er registrert tre sårbare arter (VU) og en sterk truet art (EN). Av rødlista sopp finnes stanknarrevokssopp (VU) og mørkskjellet vokssopp (VU). Av rødlista karplanter finnes søstermarihand (VU) og solblom (EN). Den får lav vekt på typevariasjon. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på både tilstand og artsamangfold.

Skjøtsel og hensyn: Grunneiere skjøtter området med slått og beite.

BN00118118 / Tute nord

Naturbeitemark – Fattid beiteeng Verdi: A Areal : 5,2 daa

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Anders Thylén (BioFokus) i februar 2018, på grunnlag av eget feltarbeid 27.06.2017. Verdisetting er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på

befaring 08.08.2024 i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarkar på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Teksten er relativt uendret fra beskrivelsen i 2017. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset lokalitet omfatter et sørvendt engparti ovenfor gården Tute i Gvammen i Hjørtal. Jordsmonnet består av morene med en god del stein. Grunne tørrbakkepartier dominerer og det finnes i tillegg enkelte fuktsig. Berggrunnen i området står oppført som kvartsitt jf. NGU's berggrunnskart. Lokaliteten er avgrenset mot mer gjødslet eng i sør og nord, og mot skogdekt mark og gjengrodd eng i øst og vest.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Engpartiet blir beitet og har et ugjødsla preg. Det vurderes derfor som naturbeitemark, av utforming rik beitetørreng. Dominerende grunntype er svakt kalkrik tørreng. Det er et spredt tresjikt av ask, osp og rogn. I tillegg er det en del einer og enkelte rosebusker.

Artsmangfold: Engfloraen er variert, urterik og dominert av typiske kulturmarksplanter. Det ble i 2017 registrert bl.a. aurikkelsveve, hårsveve, engtjæreblom, tiriltunge, blåfjær, firkantperikum, jonsokkoll, blåkoll, tveskjeggveronika, legeveronika, smalkjempe, gjeldkarve, rødknapp, blåknapp og engknoppurt. Signalarten revekjuke ble funnet på eldre osp. Urterike og varme kulturlandskapslokaliteter har generelt stort potensial for krevende insekter. Det ble funnet 12 forskjellige arter med beitemarksopp i 2024 (se Artskart) og av rødlistearter ble det funnet mørkskjellet vokssopp VU, lutvokssopp NT og gulbrun narrevokssopp NT.

Bruk tilstand og påvirkning: Området inngår i et større beite, som beites av storfe. Det er spesielt mot kantene av lokaliteten svak gjengroing med løvkratt, bringebær og einstape.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjørtal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på tilstand, påvirkning og størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa, åpent og i aktiv bruk med sein slått. Den får middels vekt på artsamangfold, fordi det er registrert en sårbar art og to nær truede arter beitemarksopp (mørkskjellet vokssopp VU, lutvokssopp NT og gulbrun narrevokssopp NT). Den får lav vekt på typevariasjon grunnet at den består av en type eng. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på fire parametre.

Skjøtsel og hensyn: Skal naturverdiene opprettholdes og evt. videreutvikles må hevd med beite fortsette. Gjødsling bør unngås for å hindre økt næringstilførsel og utarming av mangfoldet. Godt etablerte busker (einer og roser) og trær kan gjerne spares, men det vil være en fordel å rydde bringebær og oppslag av løv.

BN00118120 / Tute sør

Naturbeitemark – Fattid beiteeng Verdi: B Areal : 1,2 daa

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Anders Thylén (BioFokus) i februar 2018, på grunnlag av eget feltarbeid 27.06.2017. Verdisetting er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaring 08.08.2024 i forbindelse med soppkartlegging av slåttemark på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Teksten er relativt uendret fra beskrivelsen i 2017. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset lokalitet omfatter mindre deler av en tresatt beitemark i en sørvendt bakke sør for tunet til Tute i Gvammen i Hjartdal. Jordsmonnet består av morenemateriale med en god del stein. Berggrunnen i området står oppført som kvartsitt jf. NGU's berggrunnskart.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Engpartiet blir normalt beitet, men det har samtidig noe tredekning og naturkvaliteter knyttet til store trær. Dominerende grunntype er svakt kalkrik eng med mindre hevdpreg, med innslag av svakt kalkrik tørreng. Det er en god del ask, eldre hengebjørker og spredte hasselkjerr, både innenfor den avgrensede lokaliteten og i beitemarka som helhet.

Artsmangfold: Den avgrensede delen av beitet har en urterik engflora av typiske kulturmarksarter. Her vokser bl.a. hårsveve, gjeldkarve, rødknapp, blåknapp, blåklokke, engknoppurt og fagerknoppurt. Urterike og varme kulturlandskapslokaliteter har generelt stort potensial for krevende insekter. Det er et økende potensial for at de eldre trærne vil kunne huse krevende arter i takt med at hulheter, død ved og grov barkstruktur utvikles. I 2024 ble det funnet gulbrun narrevokssopp som er nær truet (NT).

Bruk tilstand og påvirkning: Enga blir beitet av storfe.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjartdal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på størrelse (over 1 daa) og høy vekt på tilstand og påvirkning fordi engen er åpent og beites aktivt. Den får lav vekt på artsamangfold og har en nær truet art (NT) av beitemarksopp (gulbrun narrevokssopp). Den får høy vekt på landskapsøkologi grunnet at den ligger i nærheten til andre verdifulle kulturlandskap. Samlet gir dette verdien viktig - B.

Skjøtsel og hensyn: Skal naturverdiene opprettholdes og evt. videreutvikles må beite fortsette. I tillegg må området regelmessig manuelt ryddes for nye krattoppslag. Alt av eldre ask, bjørk og hassel må imidlertid spares, og det er viktig å la død ved og hulheter få utvikle seg fritt. Gjødsling vil kunne påvirke artsamangfoldet negativt.

BN00088423 / Mæland

Hagemark – Verdi: C Areal : 8,9 daa

Innledning: Beskrivelsen er utarbeidet av Anders Thylén (BioFokus) i februar 2018, på grunnlag av eget feltarbeid 27.06.2017. Verdisetting er oppdatert av Siri Khalsa og Sigve Reiso i Biofokus på befaring 08.08.2024 i forbindelse med soppkartlegging av slåttemark på oppdrag for Statsforvalteren

i Vestfold og Telemark. Teksten er relativt uendret fra beskrivelsen i 2017. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset lokalitet omfatter en sørvendt rygg tilhørende Mælandsmoen, men som ligger inntil Marken sør, i Nordbygda i Hjartdal. Ryggen består av relativt tykke morene- eller breelv/elveavsetninger med sandrik jord. Hagemarken inngår i et større beiteareal, men resterende deler er sterkere gjengrodd og har ikke de samme kvalitetene i feltsjiktet.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Området beites av sau, og det har et glissent tresjikt av eldre bjørk. Lokaliteten er derfor kartlagt som hagemark med utforming fattig (-rik) hagemark med boreale trær. Dominerende grunntype er intermediaær-svakt kalkrik tørreng med mindre hevdpreg. Området har et glissent tresjikt av bjørk, med innslag av furu. En del av bjørkene er grove og har grov sprekkebark.

Artsmangfold: Blåbær, røsslyng og smyle er dominerende arter i feltsjiktet, men innimellom er det en nokså variert og rik engflora av typiske kulturmarksplanter. Det er registrert bl.a. beitesvever, engfrytle, engtjæreblom, grasstjerneblom, markjordbær, tepperot, tiriltunge, blåfjær, firkantperikum, engfiol, legeveronika, bleikstarr, bråtestarr og gulaks. Urterike og varme kulturlandskapslokaliteter har generelt stort potensial for krevende insekter.

Bruk tilstand og påvirkning: Området beites av sau, og den nedre delen av skråningen er godt beitet. Det er likevel en viss grad av gjengroing, spesielt i de øvre delene. Her er det en del oppslag av ung gran, bjørk og furu, i tillegg til mye einstape. Det er en del stubber av bjørk og furu, og området ble ryddet en gang mellom 1992 og 2004 fra å være dekket av skog.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i et landskap med svært mange kulturlandskapslokaliteter med spesielle kvaliteter. Enga er del av kulturlandskapet i Svartdal/Hjartdal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får middels/lav vekt på tilstand og påvirkning fordi den er åpent, men med svak skjøtsel og gjengroingspreg. Den får lav vekt på artsamangfold. Den får høy vekt på landskapsøkologi grunnet at den ligger i nærheten til andre verdifulle kulturlandskap. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C.

Skjøtsel og hensyn: Skal naturverdiene opprettholdes og evt. videreutvikles bør området i tillegg til videre beiting også regelmessig manuelt ryddes for krattoppslag. All gran bør tas ut. All eldre bjørk bør spares og det er viktig å la død ved og hulheter få utvikle seg fritt. Beitetrykket kan evt. økes noe, men dette bør i tilfelle kombineres med at en rydder mer av krattet i nordre del og på nordsiden av lokaliteten. Gjødsling vil kunne påvirke artsamangfoldet negativt.

BN00088448 / Bondal, nedre SØ

Slåttemark – Verdi: C Areal : 1,7 daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso, BioFokus 08.07.2011 i forbindelse med reinventering av tidligere registrerte slåttenger. Verdisetting er oppdatert av Siri Khalsa på befaringsdato 09.08.2024 i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarkar på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Teksten er relativt uendret fra beskrivelsen i 2011. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2021 og Norsk rødliste for naturtyper 2018.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset areal omfatter en bratt sørvestvendt og grunn engbakke sørøst for tunet på gården Nedre Bondal (Nigard) i Bondal. Jf. berggrunnskart (NGU 2011) ligger området på årer med gabbro og amfibolitt.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Vegetasjonen domineres av frisk-tørr, middels baserik eng, stedvis med tørrbakkepreg. Her står karplanter som engsmelle, prestekrage, flekkgriseøre, skogstorkenebb, rødknapp, engsoleie, harerug, kattedot, gulaks, engkvein, engtjæreblom, gjeldkarve, sølvmyr, hårsveve, firkantperikum, småengkall, marinøkkel, bakkesøte, finnskjegg, sumpmaure og tepperot.

Artsmangfold: Området har en urterik karplanteflora med bl.a. stort innslag av typiske slåttemarksarter for regionen som flekkgriseøre, prestekrage og rødknapp. Mer krevende kulturmarksarter som bakkesøte og marinøkkel finnes også enkeltvis. Engene har i tillegg godt potensial for krevende beitemarksopp, spesielt som følge av noe baserik grunn. Også en rik insektsfauna kan finnes på slike enger med stor andel blomster og en varm soleksponert utforming.

Bruk tilstand og påvirkning: Engene har ifølge grunneier i senere år blitt tidvis beitet, men er uten hevd i dag. Historisk bærer floraen preg av at dette mest sannsynlig har vært slåttemark, noe som vil være den beste skjøtselen for å opprettholde registrert mangfold. Gjengroingen har kommet nokså langt, der einer, borealt løv og gran er i ferd med å få godt fotfeste. Også stedvis dominans av urter som firkantperikum og skogstorkenebb tyder på begynnende utarming av floraen. Kulturminner: Flere rydningsrøyser og steingjerde mot naboeiendom i sør.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Enga er del av svært verdifulle kulturlandskap i Bondal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får lav vekt på tilstand og påvirkning fordi den er i gjengroing. Den får lav vekt på artsamangfold. Den får høy vekt på landskapsøkologi, grunnet at den ligger i et svært viktig kulturlandskapsområde i Bondal. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C. Den har en artsrik flora og ligger i nærhet til lignende enger nord på eiendommen som er positivt. Den vil kunne få høyere verdi ved å igangsette skjøtsel.

Skjøtsel og hensyn: Området bør (sammen med engene nord på eiendommen) få utarbeidet egen skjøtelsesplan i samarbeid med grunneier i henhold til handlingsplan for slåttemark (Direktoratet for naturforvaltning 2009). I grove trekk bør slåtthevd gjenopptas på åpne engareal i kombinasjon med

manuell rydding av kratt og utskyggende skog. Slått bør foregå sent i sesongen (etter midten av juli), slåtteavfall fjernes og det bør ikke gjødsles. Etterbeite bør kombineres med slått, beitedyr bør i så fall i minst mulig grad få kraftfor eller tilleggsfor som kan tilføre gjødsel.

BN00088445 / Brekke

Slåttemark – lågurtslåtteeeng Verdi: A Areal : 5,4 daa

Innledning: Området er kartlagt av Sigve Reiso, BioFokus 08.07.2011 i forbindelse med reinventering av tidligere registrerte slåttenger. Undersøkelsene er et ledd i prosessen med handlingsplan for slåttemark i regi av Kulturlandskapssenteret. Kulturmarka på eiendommen er tidligere registrert av Eriksen 1996. Verdisetting og arts mangfold er oppdatert av Siri Khalsa på befaring 09.08.2024 i forbindelse med soppkartlegging av slåttemarker på oppdrag for Statsforvalteren i Vestfold og Telemark.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Avgrenset areal omfatter en smal brem med naturengareal mellom skog og fulldyrket eng nord for husene på Brekke i Bondal. Engene er slakt sørvestvendt. Jf. berggrunnskart (NGU 2011) ligger området på årer med kalkholdig skifer.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Frisk-tørr, middels baserik eng dominerer vegetasjonen på engene.

Arts mangfold: I 2024 ble det registrert 15 forskjellige arter av beitemarksopp i engene (se Artskart). Av rødlistearter ble det registrert gulfotvokssopp (NT), gulbrun narrevokssopp (NT) lutvokssopp (NT) og vridd køllesopp (VU). Området har en urterik karplanteflora typisk for slåttenger i regionen. Av spesielle arter kan god bestand av flekkgrisøre og innslag av marinøkkel og bakkesøte fremheves. Innslag av den sørlige engtjæreblom er også spesielt så høyt over havet. Engene har også et visst potensial for rik kulturbetinget insektsfauna. Arter funnet i 2011: flekkgriseøre, rødkløver, engsmelle, gjeldkarve, engsyre, skogstorkenebb, engsoleie, prestekrage, gullris, gulaks, rødknapp, engtjæreblom, småengkall, tveskjeggveronika, engfiol, harerug, hårsveve, marinøkkel, kjerteløyentrøst og blåklokke.

Bruk tilstand og påvirkning: Engarealene er i god hevd med slått og beite.

Fremmede arter: Det er ikke registrert fremmede arter innenfor lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Enga er del av svært verdifulle kulturlandskap i Bondal som fremviser en sjelden stor tetthet av kulturmarkstilknyttede naturtyper av høy verdi og sjeldent store populasjoner av kulturmarkstilknyttede arter.

Verdivurdering: Lokaliteten får høy vekt på tilstand, påvirkning og størrelse fordi slåttemarken er over 1 daa, åpent og i aktiv bruk med sein slått og beite. Den får høy vekt på arts mangfold, fordi det er registrert fire nær truede arter (NT) og en sårbar art (VU). Av rødlista karplanter finnes flekkgrisøre NT. Av sopp finnes gulfotvokssopp (NT), gulbrun narrevokssopp (NT) lutvokssopp (NT) og vridd køllesopp (VU). Av andre nevneverdige karplanter er bakkesøte og marinøkkel. Den får lav vekt på typevariasjon grunnet at den består av en type eng. Den får høy vekt på landskapsøkologi fordi den ligger i et landskap med mange verdifulle kulturlandskapslokaliteter. Lokaliteten vurderes som svært viktig grunnet høy vekt på både tilstand og arts mangfold.

Skjøtsel og hensyn: Området bør få utarbeidet egen skjøtelsesplan i samarbeid med grunneier i henhold til handlingsplan for slåtteområde (Direktoratet for naturforvaltning 2009). I grove trekk bør de åpne engarealene slås i kombinasjon med manuell rydding av krattoppslag og skog i øst. Det bør vurderes å rydde langs skogkanten i øst for å øke slåttearealet noe, samt skape en mer gradvis overgang mot skogsarealet over. Slike varierte kantsoner er bl.a. viktige for en rekke insekter. Slått bør foregå sent i sesongen (etter midten av juli), slåtteavfall fjernes og det bør ikke gjødsles. Etterbeite bør kombineres med slått, beitedyr bør i så fall i minst mulig grad få kraftfor eller tilleggsfor som kan tilføre gjødsel. Det er også positivt om beitedyrene kan beite kantsonen og et stykke inn i skogen for å bidra til en mer åpen kantsone som nevnt over.

Vedlegg 2. Kategorier for rødlistearter

Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken, 2021) lister og vurderer norske arters risiko for utryddelse. For å vurdere en spesifikk arts risiko for utryddelse vurderes grovt sett artens sjeldenhet, tilbakegang og leveområdets størrelse og fragmentering. Målsettingen med den nasjonale rødlisten er å sikre at artene ikke forsvinner fra landet.

Artene på rødlisten er rangert i seks kategorier. Kategoriene viser hvor høy risiko artene i kategorien har for å dø ut, forutsatt at forholdene ikke endres.

Tabell 1. Kategorier for arter som er rødlistet.

RL-kategori	Rødlistekategori	Forklaring
RE	Regionalt utdødd (Regionally Extinct)	Arter som er utdødd som reproduserende i landet. Ifølge IUCN skal denne kategorien kun benyttes når det ikke er spor av tvil om at arten er utryddet i landet. I tillegg skal arten ha reproduisert i Norge de siste 200 årene.
CR	Kritisk truet (Critically Endangered)	Arter som har ekstremt høy risiko for å dø ut (50 % sannsynlighet for utdøing innen 3 generasjoner og minimum ti år)
EN	Sterkt truet (Endangered)	Arter som har svært høy risiko for å dø ut (20 % sannsynlighet for utdøing innen 5 generasjoner, minimum 20 år).
VU	Sårbar (Vulnerable)	Arter som har høy risiko for å dø ut (10 % sannsynlighet for utdøing innen 100 år).
NT	Nær truet (Near Threatened)	En art er nær truet når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for CR, EN eller VU, men er nære ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå, eller i nær framtid.
DD	Datamangel (Data Deficient)	En art settes til kategori datamangel når usikkerhet om artens korrekte kategoriplassering er svært stor, og klart inkluderer hele spekteret av mulige kategorier fra og med CR til og med LC.

Tabell 2. Kategorier for arter som ikke er rødlistet.

Kategori	Kategori	Forklaring
NE	Ikke vurdert (Not Evaluated)	Arter som ikke har blitt vurdert. Dette kan for eksempel skyldes dårlig utredet taksonomi, dårlig kunnskapsgrunnlag eller mangel på tilgjengelig kompetanse.
NA	Ikke egnet (Not Applicable)	Arter som ikke skal vurderes på nasjonalt nivå. I hovedsak fremmede arter hvilket er arter som er kommet til Norge ved hjelp av mennesket eller menneskelig aktivitet etter år 1800.
LC	Livskraftig (Least Concern)	Dette er arter som ikke er direkte truet og har livskraftige bestander i Norge.

Biofokus

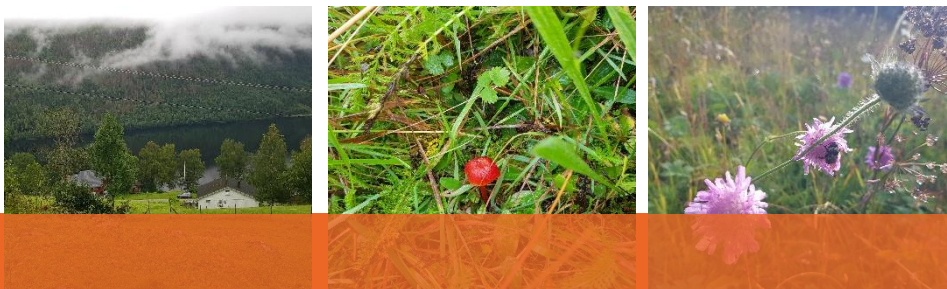
– for et godt kunnskapsgrunnlag

Biofokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. Biofokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. Biofokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. Biofokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir den digitale rapportserien **Biofokus rapport**.

Biofokus rapport 2024-105
ISSN 1504-6370
ISBN 978-82-8449-414-2

Gaustadalléen 21
NO-0349 OSLO
Org.nr: 982 132 924
post@biofokus.no
biofokus.no